

عنوان اثر:

**تضییع حقوق سهامداران در دریافت سود
مجمع شرکت های بورسی؛
آسیب شناسی و ارائه راهکار**

نویسنده: مهدی اجتهادی - پوریا فتحعلی
شبکه کانون های تفکر ایران (ایتان)

تاریخ: دی ۱۴۰۰

نشانی: تهران، خیابان جلال آل احمد،
روبروی بیمارستان شریعتی، پلاک ۳، ساختمان ۳

www.Itan.ir

یادداشت تحلیلی:

تضییع حقوق سهامداران در دریافت سود مجمع شرکت های بورسی؛ آسیب شناسی و ارائه راهکار

فهرست

۶	نکات کلیدی (خلاصه مدیریتی)
۸	طرح مسئله
۹	۱. روش‌های واریز سود تقسیمی سهامداران حقیقی و مشکلات آن
۱۰	۲. روش‌های واریز سود سهامداران حقوقی و مشکلات آن
۱۱	ابعاد مسئله
۱۲	وضعیت پرداخت سود تقسیمی شرکت‌ها
۱۶	ارزش سود تقسیمی شرکت‌ها
۱۷	آسیب شناسی و علل ایجاد مسئله
	۱. ضعف پیگیری سازمان بورس برای اجرای مقررات واریز سود از طریق سامانه سجام
۱۷	
۱۸	۲. ضعف ضمانت اجرای مقررات واریز سود از سامانه سجام
۱۹	۲. فراهم نشدن امکان توزیع سود سهامداران حقوقی از سامانه سجام
۲۰	پیشنهادها
۲۰	۱. ابلاغیه سازمان بورس با تأکید بر اجرای دستورالعمل فعلی
۲۱	۲. تشدید مجازات عدم توزیع سود از سامانه سجام
	۳. ایجاد امکان توزیع سود سهامداران حقوقی به خصوص صندوق‌های سرمایه‌گذاری
۲۲	از سامانه سجام

نکات کلیدی (خلاصه مدیریتی)

- شرکت‌های بورسی مطابق با تبصره ۳ ماده ۵ دستورالعمل انضباطی ناشران پذیرفته شده در بورس تهران و فرابورس ایران موظف‌اند توزیع سود تقسیمی را از سامانه سجام انجام دهند.
- اکثر سهامداران خرد در روش‌های غیرسجامی توزیع سود از جمله مراجعه به بانک و ارسال اطلاعات به شرکت، به دلیل پرهزینه و مشکل بودن، از دستیابی به سود تقسیمی باز می‌مانند. سهامداران حقوقی نیز هر چند سود تقسیمی را دریافت می‌کنند اما با بوروکراسی پیچیده‌ای جهت دریافت سود مواجه‌اند.
- طبق بررسی انجام شده در بازه یک ساله شهریور ۹۹ تا انتهای مرداد ۱۴۰۰، از ۵۳۰ شرکتی که اطلاعیه تقسیم سود منتشر کرده‌اند، ۲۴۴ شرکت سود تقسیمی سهامداران حقیقی را از سامانه سجام واریز می‌کنند در حالی که ۲۸۶ شرکت دیگر از روش‌های غیرسجامی سود را واریز خواهند کرد. همچنین تقریباً تمامی شرکت‌های بازار سرمایه سود سهامداران حقوقی را به روش‌های غیرسجامی واریز می‌کنند.
- پیشنهاد می‌شود سازمان بورس طی ابلاغیه‌ای، ضمن تأکید بر اجرای دستورالعمل فوق، به تخلف بودن سایر روش‌های واریز سود تأکید کند. همچنین شرکت‌ها را ملزم کند تا طی زمان‌بندی مشخصی واریز معوقات سود تقسیمی سال‌های گذشته را از سامانه سجام انجام دهند. امکان

اطلاع‌رسانی روش واریز سود در نرم‌افزارهای معاملاتی کارگزاری‌ها نیز فراهم شود.

■ در صورت ادامه دار شدن استنفکاف شرکت‌ها از واریز سود از سامانه سجام، پیشنهاد می‌شود مجازات بیشتری شامل انتقال شرکت‌ها به بازار پایین‌تر و تنبیه انضباطی مدیران شرکت‌ها مطابق دستورالعمل رسیدگی به تخلفات بازار سرمایه در نظر گرفته شود.

■ با توجه به اینکه روش فعلی واریز سود سهامداران حقوقی به خصوص صندوق‌های سرمایه‌گذاری، مشکلات مختلفی از جمله بروکراسی و فساد به دنبال دارد، پیشنهاد می‌شود امکان توزیع سود از طرف شرکت سپرده‌گذاری مرکزی برای این دسته از سهامداران فراهم شود. سازمان بورس نیز بر واریز سود آنان از سامانه سجام تأکید نماید.

طرح مسئله

نحوه پرداخت سود تقسیمی^۱ شرکت‌های بورسی، همواره یکی از دغدغه‌های سهامداران، به خصوص سهامداران خرد بوده است. سود تقسیمی پس از تصویب در مجمع عمومی شرکت‌ها، با اعلام زمان بندی و نحوه پرداخت توسط هیئت مدیره شرکت‌ها به سهامداران پرداخت می‌شود. با این حال هر ساله بسیاری از سهامداران خرد به دلیل روش‌های نامناسب پرداخت، امکان برداشت و استفاده از این سود تقسیمی را ندارند و از حقوق خود محروم می‌شوند. همچنین سهامداران حقوقی نیز برای دریافت سود تقسیمی خود با بروکراسی شدیدی مواجه هستند.

به منظور حل مشکل سهامداران خرد از سال ۹۹، واریز سود به صورت متمرکز به حساب اعلام شده سهامداران در سامانه سجام^۲ در دستور کار قرار گرفت. به این ترتیب شرکت‌ها موظف‌اند ضمن هماهنگی با شرکت «سپرده گذاری مرکزی و تسویه وجوه»، سود تقسیمی را از طریق سامانه سجام به حساب مشتریان خود واریز کنند. با این حال در بازه یک ساله شهریور ۱۳۹۹ تا انتهای مرداد ۱۴۰۰ بیش از نیمی از شرکت‌های بازار سرمایه، سود تقسیمی سهامداران حقیقی را از سامانه سجام واریز نمی‌کنند. همچنین تقریباً تمامی شرکت‌های بازار سرمایه سود سهامداران حقوقی را به روش‌های غیرسجامی واریز می‌کنند. در این گزارش وضعیت پرداخت سود شرکت‌های بورسی مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت راهکارهایی برای حل این مشکل ارائه شده است.

۱. Dividend

۲. سامانه جامع اطلاعات مشتریان

۱. روش‌های واریز سود تقسیمی سهامداران حقیقی و مشکلات آن

به صورت کلی شرکت‌های بورسی، یکی از روش‌های زیر را برای توزیع سود تقسیمی به سهامداران حقیقی اعلام می‌کنند:

• **مراجعه حضوری سهامداران حقیقی به شعب یکی از بانک‌ها:** در این

روش سهامدار حقیقی باید طی فرصت اعلام شده در اطلاعیه تقسیم سود، با در دست داشتن مدارک از جمله کارت ملی و کد بورسی به شعب بانک مورد نظر شرکت مراجعه کند.

• **تکمیل فرم اطلاعات سهامداران و ارسال آن به شرکت:** در این روش

سهامداران حقیقی اطلاعات هویتی، حساب بانکی و کد بورسی را به شرکت ارسال می‌کنند. برخی از شرکت‌ها، بخشی را در سایت شرکت به این منظور اختصاص داده‌اند. برخی دیگر مدارک را از طریق پست یا نمابر یا ایمیل می‌پذیرند. در هر یک از این حالت‌ها احتمال دارد اطلاعات به شرکت نرسد یا سایت شرکت در دسترس نباشد. که این موضوع موجب شکایت سهامداران خرد می‌شود.

• **واریز به حساب سهامدار به صورت متمرکز از سامانه سجام:** در این

روش، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی به عنوان عامل پرداخت سود به سهامداران عمل می‌کند. کافی است شرکت بورسی برای تقسیم سود، قراردادی را با شرکت سپرده‌گذاری منعقد کند تا در زمان مقرر، واریز به حساب سهامداران حقیقی انجام گیرد.

تضییع حقوق سهامداران در دریافت سود مجمع شرکت‌های بورسی؛ آسیب‌شناسی و ارائه راهکار

مشکل جدی و روش اول سخت و پرهزینه بودن دریافت سود است. با توجه به تعداد پایین سهامی که معمولاً تحت مالکیت سهامداران خرد است، مراجعه به بانک و طی کردن بروکراسی دریافت سود برای سهامدار صرفه اقتصادی ندارد. برای مثال یک سهامدار برای دریافت سود تقسیمی ۳ شرکت در پرتفو خود مجبور می‌شود به ۳ بانک مختلف برای دریافت سود تقسیمی مراجعه کند که این موضوع موجب افزایش هزینه‌های دریافت سود برای سهامدار می‌شود. توجه شود که این موضوع در شرایط کرونا مشکلات بیشتری را برای سهامداران در پی داشته است و بسیاری از سهامداران خرد از دریافت سود تقسیمی محروم شده‌اند. به گفته مدیر تسویه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی پیش از راه‌اندازی سامانه سجام، هر ساله تنها حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد سهامداران خرد^۱ به دلیل روش‌های نامناسب پرداخت، موفق به دریافت سود خود می‌شدند. در حالی که در روش واریز از سامانه سجام، ۹۵ درصد سهامداران سود خود را دریافت می‌کنند.

۲. روش‌های واریز سود سهامداران حقوقی و مشکلات آن

سهامداران حقوقی برای دریافت سود تقسیمی باید درخواست کتبی، آخرین آگهی تغییرات صاحبان امضای مجاز، مجوز فعالیت و شماره حساب بانکی خود را طی معرفی‌نامه به شرکت ارائه کنند. این شیوه واریز سود برای سهامداران حقوقی دو مشکل ایجاد می‌کند: اولاً دریافت سود تقسیمی به روش‌های فعلی برای سهامداران حقوقی بروکراسی بیهوده‌ای دارد. هر

۱. قشمی، مدیر سیستم‌های تسویه و پرداخت شرکت سپرده‌گذاری مرکزی. منبع: خبرگزاری فارس <http://fna.ir/f33mol>

سهامدار حقوقی ممکن است سهامدار تعداد قابل توجهی نماد باشد که طی کردن مراحل برای دریافت سود برای تمامی نمادها، هزینه‌ای را به سهامداران حقوقی تحمیل می‌کند. ثانیاً روش‌های غیرسجّامی پرداخت ابزاری برای فساد مدیران شرکت‌ها است. به عنوان مثال شرکتی را در نظر بگیرید که متعلق به یک نهاد عمومی یا دولتی است و این شرکت سهامدار غیرکنترلی یک شرکت خصوصی است. شرکت خصوصی باید سود تقسیمی خود را به شرکت متعلق به نهاد عمومی واریز کند اما با تبانی صورت گرفته بین مدیران دو شرکت، مدیر شرکت بخش عمومی با دریافت رشوه از شرکت خصوصی نسبت به رجوع برای دریافت سود تقسیمی شرکت تحت مالکیت خود سستی کرده و بدین طریق موجب تضییع بیت‌المال می‌شود.

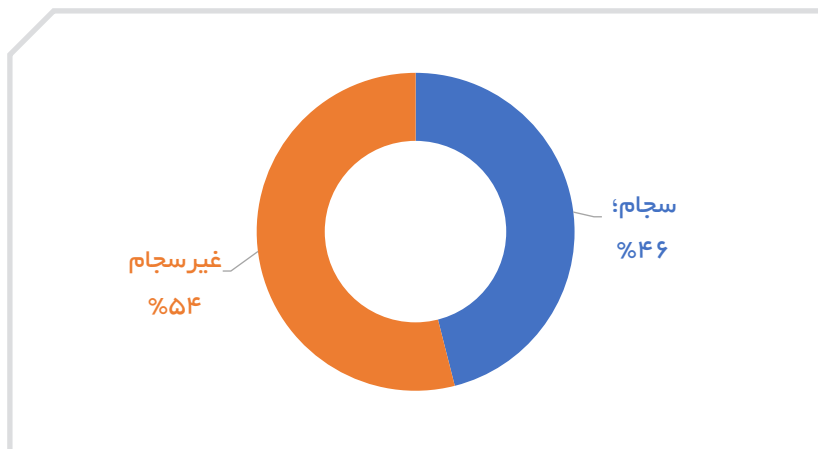
ابعادمسئله

به منظور حل مشکل سهامداران از سال ۹۹، واریز سود به صورت متمرکز به حساب اعلام شده سهامداران در سامانه سجّام^۱ در دستور کار قرار گرفت. با این حال در بررسی این گزارش مشخص شد این موضوع فقط برای سهامداران حقیقی پیگیری شده است. همچنین بررسی‌های بیشتر نشان داد بیش از نیمی از شرکت‌های بورسی از روش‌هایی غیر از سامانه سجّام برای واریز سود سهامداران حقیقی استفاده می‌کنند. در ادامه وضعیت پرداخت سود تقسیمی شرکت‌ها از نظر تعداد و از نظر ارزش ریالی بررسی شده است.

۱. سامانه جامع اطلاعات مشتریان

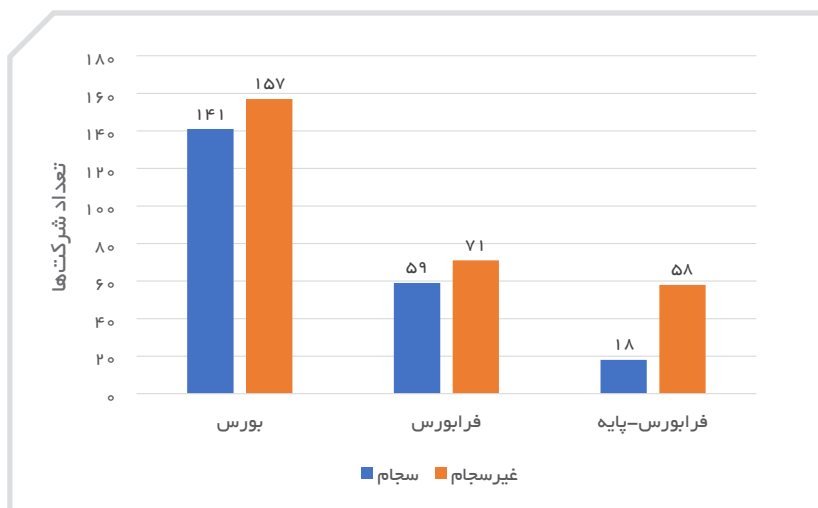
وضعیت پرداخت سود تقسیمی شرکت‌ها

شرکت‌های بورسی، طی اطلاعیه‌ای نحوه تقسیم سود را به اطلاع سهامداران خود می‌رسانند. با بررسی تک تک این اطلاعیه‌ها می‌توان متوجه شد که چه تعداد از شرکت‌های بورسی از طریق سامانه سجام سود خود را واریز کرده‌اند و چه تعداد به این وظیفه قانونی عمل نمی‌کنند. در بررسی اطلاعیه‌های تقسیم سود در بازه زمانی شهریور ۱۳۹۹ تا ابتدای شهریور ۱۴۰۰، در مجموع ۵۳۰ شرکت مجمع عمومی برگزار و سود تقسیم کرده‌اند. طبیعی است شرکت‌هایی که مجمع برگزار نکرده یا سود تقسیمی ندارند، در این بررسی وارد نمی‌شوند. از میان ۵۳۰ شرکت، وضعیت تقسیم سود با سامانه سجام و غیر آن در نمودار ا مشاهده می‌شود. ۲۴۴ شرکت سود تقسیمی را از سامانه سجام واریز کرده‌اند اما همچنان ۲۸۶ شرکت از این سامانه استفاده نمی‌کنند.

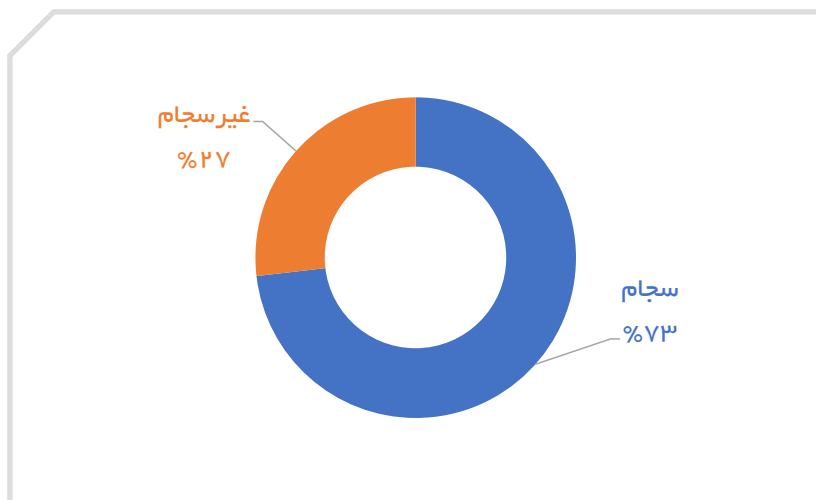
نمودار: تعداد شرکت‌های تقسیم‌کننده سود به تفکیک نحوه واریز از سامانه سجام و غیر از سامانه سجام

تقسیم سود به تفکیک عضویت شرکتها در بورس تهران، فرابورس و بازار پایه فرابورس در نمودار ۲ مشاهده می‌شود. بر اساس این نمودار، از بین شرکت‌های عضو بورس تهران همچنان ۱۵۷ شرکت از سامانه سجام استفاده نمی‌کنند. از بین شرکت‌های فرابورس ۷۱ شرکت و از بین شرکت‌های بازار پایه ۵۸ شرکت همین وضعیت را دارند.

نمودار ۲: نحوه واریز سود به تفکیک بازار بورس، فرابورس و پایه

بررسی ارزش بازار ۵۳۰ شرکت، نشان می‌دهد شرکت‌های بزرگتر نسبت به دیگر شرکت‌ها بیشتر از سامانه سجام استفاده کرده‌اند. نمودار ۳ ارزش بازار شرکت‌هایی را که از سامانه سجام استفاده کرده‌اند، در مقایسه با بقیه نشان می‌دهد. طبق این نمودار ارزش بازار شرکت‌هایی که سود خود را از طریق سجام واریز می‌کنند ۷۳٪ کل ارزش شرکت‌های مورد بررسی در این مطالعه است.

نمودار ۳: ارزش بازار شرکت‌های تقسیم‌کننده سود به تفکیک نحوه واریز سود (ارزش بازار در تاریخ ۷ دی ۱۴۰۰ در نظر گرفته است)

علی‌رغم این برخی از شرکت‌های بزرگ و با ارزش بازار بالا، همچنان از سامانه سجام استفاده نمی‌کنند. جدول ۱ فهرست شرکت‌های با ارزش بازار بیش از ۲۰ هزار میلیارد تومان را نشان می‌دهد. هلدینگ میدکو، هلدینگ تاپیکو، بانک‌های پاسارگاد، ملت، تجارت، صادرات، شرکت‌های پالایش نفت تهران و گروه بهمن از مشهورترین شرکت‌هایی هستند که در سال جاری از سامانه سجام برای واریز سود استفاده نکرده‌اند. حضور بانک‌ها در این فهرست به خصوص بانک پاسارگاد و شرکت‌های وابسته به آن (میدکو، بپاس، و پاسارو آریان) مشهود است.

جدول ۱: شرکت‌های با ارزش بیش از ۲۰ هزار میلیارد تومان که از سامانه سجام برای واریز استفاده نکرده‌اند

ردیف	نماد	نام شرکت	نحوه واریز	بازار	ارزش بازار	سود تقسیمی
۱	میدکو	توسعه معادن و صنایع معدنی خاورمیانه	شعب پاسارگاد	بورس	۲۷۷	۱'۵
۲	تاپیکو	سرمایه گذاری نفت، گاز و پتروشیمی تأمین	شعب پارسیان	بورس	۱۲۲	۱۵'۷
۳	بپاس	بیمه پاسارگاد	شعب پاسارگاد	فراابورس	۱۱۳	۰'۵
۴	وپاسار	بانک پاسارگاد	شعب پاسارگاد	بورس	۹۱	۱'۰
۵	شتران	پالایش نفت تهران	شعب تجارت	بورس	۷۳	۱'۵
۶	رمپنا	گروه مپنا	شعب تجارت	بورس	۶۵	۰'۶
۷	ویملت	بانک ملت	شعب ملت	بورس	۶۴	۱'۴
۸	وتجارت	بانک تجارت	شعب تجارت	بورس	۴۴	۰'۱
۹	ویصادر	بانک صادرات ایران	شعب صادرات	بورس	۳۳	۰'۲
۱۰	پاکشو	گروه صنعتی پاکشو	شعب صادرات	بورس	۳۰	۱'۰
۱۱	آریان	سرمایه گذاری پارس آریان	شماره حساب	فراابورس - پایه	۲۸	۰'۲
۱۲	فخاس	مجتمع فولاد خراسان	شعب تجارت	بورس	۲۷	۱'۷
۱۳	خیهمن	گروه بهمن	شعب صادرات	بورس	۲۷	۰'۴
۱۴	کنور	توسعه معدنی و صنعتی صبا نور	شعب پاسارگاد	بورس	۲۵	۷'۲
۱۵	بفجر	فجر انرژی خلیج فارس	شعب تجارت	بورس	۲۲	۱'۳

ارقام به هزار میلیارد تومان - ارزش بازار در تاریخ ۷ دی ۱۴۰۰

ارزش سود تقسیمی شرکت‌ها

با توجه به ارزش سود تقسیمی سالانه شرکت‌ها، در صورتی که برخی سهامداران، سود را دریافت نکنند، مبالغ قابل توجهی در حساب شرکت‌ها باقی می‌ماند که موجب سوء استفاده این شرکت‌ها از پول‌های خرد عموم مردم می‌شود. در بررسی که از شرکت‌های بورسی طی بازه زمانی شهریور ۱۳۹۹ تا شهریور ۱۴۰۰ انجام گرفت، کل سود تقسیمی ۵۳٪ شرکت حدود ۳۶۲ هزار میلیارد تومان احصا شد. لازم به ذکر است بخش قابل توجهی از این رقم مربوط به سهامداران عمده شرکت‌ها است که ارتباط مداوم با شرکت دارند و واریز سود تقسیمی به طور مستقیم انجام می‌شود.

سپس بخش شناوری نمادهای مورد بررسی مدنظر قرار گرفت. بر این اساس با توجه به ضریب شناوری سهام هر شرکت، مجموع سود تقسیمی سهام‌های شناور شرکت‌های فوق حدود ۷۱ هزار میلیارد تومان تخمین زده شد. مطابق جدول ۲ به طور تخمینی می‌توان گفت توزیع سود ۳۰ هزار میلیارد تومان از سامانه سجام انجام می‌شود اما توزیع ۴۱ هزار میلیارد تومان از روش‌های دیگر انجام می‌گیرد.

۱. تاکنون هدف سامانه سجام واریز سود تقسیمی سهامداران حقیقی بوده است و کل سود تقسیمی سهامداران حقوقی به روش‌های غیرسجامی پرداخت شده است. بدین منظور لازم است سهم سهامداران حقوقی از کل سود تقسیمی تخمین زده شود. با بررسی ۳۰ شرکت نمونه اینطور برآورد شد که دست کم ۵۰ درصد از سهام شناور نمادهای بورس توسط سهامداران حقیقی نگه‌داری می‌شود.

جدول ۲: تخمین ارزش سود تقسیمی بخش شناوری سهام و میزان رقمی که از روش های غیر سجامی واریزمی شود

جمع غیر سجامی (سهام های شناور)	سود تقسیمی حقوقی (سهام های شناور)	سود تقسیمی حقیقی (سهام های شناور)	کل سود تقسیمی (سهام های شناور)	نوع شرکت
۳۰	۳۰	۳۰	۶۰	شرکت های توزیع کننده سود از طریق سجام
۱۱	۵'۵	۵'۵	۱۱	شرکت های توزیع کننده سود از روش های غیر سجام
۴۱			جمع	

ارقام به هزار میلیارد تومان

آسیب شناسی و علل ایجاد مسئله

با وجود مزیت های فراوان واریز سود از طریق سامانه سجام، همچنان بیش از نیمی از شرکت های بورسی از این روش استفاده نمی کنند. مسائل مختلفی که در رابطه با واریز سود از این سامانه وجود دارد، عبارت است از:

۱. ضعف پیگیری سازمان بورس برای اجرای مقررات واریز سود از

طریق سامانه سجام:

شرکت های بورسی براساس دستورالعمل های سازمان بورس ملزم به واریز سود از سامانه سجام هستند. با این حال پیگیری مناسبی از سوی سازمان بورس

تضییع حقوق سهامداران در دریافت سود مجمع شرکت‌های بورسی؛ آسیب‌شناسی و ارائه راهکار

صورت نگرفته است. در این رابطه براساس «دستورالعمل انضباطی ناشران»^۱ کلیه شرکت‌های حاضر در بازار سرمایه ایران موظف به واریز سود از سامانه سجام هستند. مطابق تبصره ۳ ماده ۵ این دستورالعمل، «ناشر (شرکت) موظف است جهت تسهیل امور سهامداران، انجام کلیه اقدامات شرکتی خود از جمله توزیع سود را در صورت قبول شرکت سپرده‌گذاری مرکزی به آن شرکت واگذار نماید»^۲.

با وجود تاکید این دستورالعمل بر واریز سود از طریق سامانه سجام، هیچ خبری مبنی بر برخورد سازمان بورس با شرکت‌هایی که از روش‌های غیرسجामी استفاده کرده‌اند، منتشر نشده است. در واقع استفاده از سامانه سجام به عنوان روشی در کنار سایر روش‌ها مطرح شده و برخوردی با شرکت‌های متخلف انجام نشده است.

با توجه به نامناسب بودن روش واریز سود تقسیمی، سود سال‌های گذشته سهامداران نیز معلق مانده است. سازمان بورس در تعیین تکلیف معوقات واریز سود تقسیمی هم عملکرد خاصی نداشته است.

۲. ضعف ضمانت اجرای مقررات واریز سود از سامانه سجام:

اقداماتی که در دستورالعمل فوق برای مقابله با تخلف شرکت‌ها مطرح شده است، کافی نیست. مطابق بند ۳ ماده ۲۴ این دستورالعمل، در صورتی که

۱. دستورالعمل انضباطی ناشران در سه نسخه «دستورالعمل انضباطی ناشران پذیرفته شده در بورس تهران»، «دستورالعمل انضباطی ناشران پذیرفته شده در فرابورس ایران» و «دستورالعمل انضباطی ناشران ثبت شده پذیرفته نشده (بازار پایه)» تهیه شده است که در هر سه نسخه، بند فوق وجود دارد.

۲. علاوه بر دو دستورالعمل فوق، ماده ۳۷ دستورالعمل پذیرش اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران نیز شرکت‌ها را موظف به پرداخت سود با همکاری شرکت سپرده‌گذاری مرکزی کرده است.

شرکت‌ها از این اقدام اجتناب کنند به ناشر «تذکر کتبی با درج در پرونده» داده می‌شود. براساس ماده ۳۴، هر ۳ تذکر کتبی با درج در پرونده معادل «۱۱ اخطار کتبی با درج در پرونده» است. اگر شرکت، ۵ اخطار کتبی با درج در پرونده دریافت کند، طبق ماده ۳۵، مشمول «لغو پذیرش» می‌شود. توجه شود که تذکر کتبی و همچنین اخطار کتبی ممکن است در موضوعات دیگری که در دستورالعمل انضباطی آمده است، به شرکت داده شود. با این حال تذکر و اخطارهایی که در دستورالعمل در نظر گرفته شده است، کافی نیست زیرا ممکن است شرکت چندین سال واریز سود را از سامانه سجام انجام ندهد و فقط تذکر و اخطار دریافت کند.

۲. فراهم نشدن امکان توزیع سود سهامداران حقوقی از سامانه سجام:

در دستورالعمل انضباطی ناشران، تفاوتی بین واریز سود سهامداران حقیقی و حقوقی وجود ندارد و واریز سود همه سهامداران باید از سامانه سجام انجام شود. این موضوع در مورد شرکت‌هایی که در بخش شناوری سهام شرکت‌ها به صورت غیرکنترلی سهامدار هستند، اهمیت بیشتری دارد. زیرا سهامداران عمده رابطه بلندمدت با شرکت دارند و سود تقسیمی را نیز بر اساس همین رابطه دریافت می‌کنند اما سهامداران حقوقی غیرعمده به خصوص صندوق‌های سرمایه گذاری با بروکراسی قابل توجهی برای دریافت سود مواجه می‌شوند.

پیشنهادها

روش‌های نامناسب توزیع سود شرکت‌های بورسی باعث شده است بسیاری از سهامداران خرد از دستیابی به سود تقسیمی محروم شوند و بقیه سهامداران نیز با بروکراسی بیهوده‌ای برای دریافت سود مواجه شوند. توزیع سود از سامانه سجام به منظور حل این مشکل در دستور کار قرار گرفته است و با وجود الزام شرکت‌ها به واریز سود در تبصره ۳ ماده ۵ دستورالعمل انضباطی ناشران، بیش از نیمی از شرکت‌های بورسی همچنان از روش‌های نامناسب گذشته برای واریز سود استفاده می‌کنند. به منظور حل کامل مشکل توزیع سود پیشنهاد می‌شود موارد زیر در دستور کار قرار گیرد:

۱. ابلاغیه سازمان بورس با تأکید بر اجرای دستورالعمل فعلی:

به منظور حل کامل مشکل توزیع سود، لازم است سازمان بورس طی ابلاغیه‌ای، به اجرای این دستورالعمل تأکید کند. پیشنهاد می‌شود موارد زیر در ابلاغیه فوق در نظر گرفته شود:

• تأکید به واریز سود از سامانه سجام و تخلف بودن استفاده از

روش‌های غیرسجامی: با استناد به تبصره ۳ ماده ۵ دستورالعمل انضباطی ناشران، سازمان بورس اعلام کند تنها راه واریز سود، سامانه سجام است و روش‌های دیگر تخلف محسوب می‌شود.

• الزام به واریز معوقات سود تقسیمی از سامانه سجام: با توجه به

مشکل بودن دریافت سود تقسیمی طی سال‌های گذشته، بسیاری از سهامداران خرد از دریافت سود تقسیمی باز مانده‌اند. پیشنهاد

می‌شود سازمان بورس در این ابلاغیه شرکت‌ها را ملزم کند تا طی یک برنامه زمان‌بندی معوقات سود تقسیمی را که تا به حال تعیین تکلیف نشده است، به حساب سهامداران از سامانه سجام واریز کنند.

- **الزام کارگزاری‌ها و شرکت مدیریت فناوری بورس تهران به ایجاد قسمتی تحت عنوان نحوه واریز سود در صفحه هر نماد:** با هدف آگاهی آسان‌تر سهامداران از روش واریز سود، در نرم افزارهای کارگزاری‌ها و سایت شرکت مدیریت فناوری بورس تهران (TSETMC) نحوه واریز سود تقسیمی در صفحه هر نماد گزارش شود. این نوع اطلاع‌رسانی می‌تواند همراه با استفاده از رنگ یا نماد منفی برای شرکت‌های غیرسجामी و رنگ یا نماد مثبت برای شرکت‌های واریز‌کننده سود از سجام باشد.

۲. تشدید مجازات عدم توزیع سود از سامانه سجام:

با توجه به ضعف ضمانت اجرای تبصره ۳ ماده ۵ دستورالعمل انضباطی ناشران، در صورت ادامه دار شدن استنکاف شرکت‌ها از واریز سود، لازم است مجازات متناسبی را برای شرکت‌هایی که واریز سود را از سامانه سجام انجام نمی‌دهد، اعمال شود. این مجازات می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- **انتقال شرکت‌ها به بازار پایین‌تر:** در صورتی که پس از اعمال اخطارهای قبلی، توزیع سود از سامانه سجام انجام نگیرد، شرکت از بازار فعلی به بازار پایین‌تر منتقل شود. به عنوان مثال اگر شرکت در بازار اول بورس تهران پذیرفته شده است به بازار دوم منتقل شود.

• **تنبیه انضباطی شرکت‌ها یا اعضای هیئت مدیره مطابق با دستورالعمل رسیدگی به تخلفات در بازار سرمایه:** پرونده تخلف شرکت‌هایی که توزیع سود را از سامانه سجام انجام نمی‌دهند، تشکیل شود و یکی از تنبیهات انضباطی این دستورالعمل از جمله جریمه نقدی و سلب صلاحیت حرفه‌ای مدیران اعمال شود.

۳. ایجاد امکان توزیع سود سهامداران حقوقی به خصوص صندوق‌های سرمایه‌گذاری از سامانه سجام:

با توجه به اینکه واریز سود سهامداران حقوقی به روش‌های سنتی، مشکلات مختلفی از جمله بروکراسی و فساد را به دنبال دارد، ضروری است امکان توزیع سود تقسیمی سهامداران حقوقی غیر عمده به خصوص صندوق‌های سرمایه‌گذاری از طریق سامانه سجام فراهم شود. در این راستا پیشنهاد می‌شود امکان توزیع سود از طرف شرکت سپرده‌گذاری مرکزی برای این دسته از سهامداران فراهم شود. سازمان بورس نیز بر واریز سود آنان از سامانه سجام تأکید نماید.

یکی از مشکلات مردم در بازار سرمایه، عدم دریافت سود تقسیمی شرکت‌ها به دلیل پیچیده بودن فرآیند واریز آن است. شرکت‌ها از روش‌های سخت و پرهزینه همچون ارجاع به شعب بانکی استفاده می‌کنند و بسیاری از سهامداران حقیقی موفق به دریافت این سود نمی‌شوند. این در حالی است که شرکت‌ها مطابق دستورالعمل انضباطی ناشران موظفاند واریز سود را از سامانه سجام صورت دهند. مطابق بررسی‌ها بیش از نیمی از شرکت‌های بازار سرمایه همچنان از سامانه سجام برای توزیع سود استفاده نمی‌کنند. حل کامل این مشکل با پیگیری جدی سازمان بورس محقق می‌شود.

خیابان جلال آل احمد، روبه‌روی بیمارستان
شریعتی، جنب دانشکده اقتصاد، ساختمان
شماره ۳، شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)
۰۲۱ - ۸۸۰۱۹۵۵۰

itan.ir

